

## ÎN AJUTORUL MEDICULUI PRACTICIAN

CZU 343.621

# CARENȚE LEGISLATIVE PRIVIND INCRIMINAREA AVORTULUI ILEGAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

**Alexandru CICALA,**

doctor în drept, conferențiar universitar la Academia „Ștefan cel Mare”  
a Ministerului afacerilor interne al Republicii Moldova

**Igor SOROCEANU,**

masterand la Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului afacerilor interne al Republicii Moldova

### REZUMAT

**Cuvinte-cheie:** infracțiune, provocare ilegală a avortului, răspunderea penală, sănătatea reproductivă, sarcină, întrerupere a cursului sarcinii.

În cele ce urmează vom prezenta unele aspecte juridico-normative a infracțiunii de provocare ilegală a avortului așa cum este incriminată în legislația penală în vigoare a Republicii Moldova, la art.159 din Codul penal.

Provocarea ilegală a avortului este, incontestabil, una dintre puținele infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei care a cunoscut de-a lungul existenței umane o abordare inedit de diferită: de la instituirea celor mai severe pedepse până la dezincriminarea acesteia.

### SUMMARY

**Keywords:** misdemeanor, illegal performance of the abortion, criminal liability, reproductive health, pregnancy, termination of pregnancy.

In the following, we present some aspects of criminal law of the illegal performance of abortion misdemeanor as it is criminalized in the criminal law in force of the Republic of Moldova (RM) under art.159 of the Criminal Code (CC). The illegal performance of abortion is undoubtedly one of the few crimes against the life and health of a person that has experienced a different approach during the whole human existence: from the most severe punishment to decriminalization.

### РЕЗЮМЕ

**Ключевые слова:** преступление, незаконное провокация аборта, уголовная ответственность, репродуктивное здоровье, беременность, прерывание беременности.

Нижe мы представим некоторые нормативно-правовые аспекты преступления незаконной провокации аборта, инкриминируемого действующим уголовным законодательством Республики Молдова в статье 159 Уголовного кодекса.

Незаконная провокация аборта, бесспорно, один из немногих преступлений против жизни и здоровья человека, который во время своего известного человеческого существования необычно иной подход: от введения самых суровых наказаний к его декриминализации.

**Introducere.** Sediul incriminator, cu denumirea marginală de *Provocare ilegală a avortului*, este dislocat la art.159 C.pen. al R. Moldova, varianta tipică a infracțiunii presupunând întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită: a) în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate în acest scop; b) de către o persoană care nu are studii medicale superioare speciale; c) în cazul sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa

indicațiilor medicale, stabilite de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; d) în cazul contraindicațiilor medicale pentru efectuarea unei asemenea operații; e) în condiții antisaniare [3].

La art.159 alin.(2) C. pen. al R. Moldova sunt prevăzute următoarele forme agravate ale infracțiunii:

1. care a cauzat din imprudență o vătămare gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății;

## 2. care a provocat din imprudență decesul victimei[3].

O primă problemă la care dorim să ne referim ține de titlul art.159 C. pen. al R. Moldova. În denumirea marginală a acestuia legiuitorul utilizează expresia de „Provocare ilegală a avortului”, iar în dispoziția textului incriminator lexemul „Înteruperea cursului sarcinii”.

**Rezultatele obținute și discuții.** În literatura de specialitate medicală, prin avort se are în vedere expulsia spontană sau provocată a produsului de concepție înainte de săptămâna a 28-a sub greutatea de 1.000 g (după OMS). Se mai susține că avortul constituie întreruperea cursului sarcinii înainte de 180 de zile sau expulsia prematură a unui făt neviabil [6, p.26].

În știința medicală sarcina reprezintă denumirea gestației la femei; durata calculată din prima zi a ultimei menstruații normale este de 280 de zile, cu o variație normală de la 259 de zile (37 săptămâni) la 287 de zile (41 de săptămâni); copilul născut înainte de 37 de săptămâni este considerat prematur, iar peste 41 de săptămâni, postmatur [10, p.827].

Sarcina mai este definită ca fiind stare și perioadă a femeii, în al cărei uter se dezvoltă produsul de concepție, din momentul fecundației și până la naștere; termenul este echivalent al însuși produsului de concepție [11, p.512]; perioada la femeie ce cuprinde timpul între fecundație până la naștere, care în mod normal durează aproximativ 280 de zile [6, p.160].

Analizând aceste disensiuni, autoarea A. Plop concluzionează că pornind de la prevederea art.159 C.pen., în sens juridico-penal, conceptul „avort”, pe de o parte, este mai îngust decât în sens medical, întrucât nu se referă la întreruperea spontană a cursului sarcinii (denumit și avort patologic), determinat exclusiv și întotdeauna de existența unor factori și condiții patologice; iar pe de altă parte, este mai larg, deoarece se răsfrânge la întregul termen de gestație [7, p.81].

În viziunea noastră, reglementările juridico-penale nu pot crea noțiuni care ar avea alte sensuri decât cele pe care le oferă domeniile de specialitate. Reieșindu-se din prevederile art.2 alin.(2) C. pen. al R. Moldova, potrivit căruia: „Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător etc. ...”, scopul legii penale nu este de a crea valori și relații sociale, ci de a le proteja în forma în care ele sunt deja în cadrul societății. Prin urmare, noțiunea de avort nu poate avea o accepțiune juridico-penală diferită de cea pe care conceptului i se atribuie de către știința medicală.

La o examinare mai atentă a conceptului, putem remarca că semnificația juridico-penală a avortului, avută în vedere în titlul art.159 C.pen. al R. Moldova, este identică cu cea oferită de știința medico-legală.

Astfel, definiția medico-legală presupune întreruperea cursului normal al sarcinii pe toată perioada acesteia, inclusiv dacă are loc chiar în timpul declanșării travaliului sau pe parcursul acestuia [1, p.356].

Totodată, susținem pe deplin poziția autoarei A. Plop, potrivit căreia denumirea marginală a art.159 C. pen. ar trebui schimbată din „Provocarea ilegală a avortului” în „Înteruperea ilegală a cursului sarcinii”.

O asemenea poziție poate fi justificată din mai multe puncte de vedere:

1. Reglementările juridico-penale nu pot crea noțiuni care ar avea alte sensuri decât cele pe care le oferă științele din alte domenii. Reieșindu-se din prevederile art.2 alin.(2) C. pen. al R. Moldova, potrivit căruia: „Legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător ...”, scopul legii penale nu este de a crea valori și relații sociale, ci de a le proteja în forma în care ele există deja în cadrul societății. Drept urmare, noțiunea de avort nu poate avea o accepțiune juridico-penală diferită de cea atribuită de știința medicală. Prin urmare, până în momentul în care fătul nu are viabilitatea necesară de a duce o viață extrauterină proprie întreruperea voluntară a cursului sarcinii se numește avort, iar după – se numește naștere. Respectiv, între noțiunea de avort și întreruperea cursului sarcinii există o legătură de parte-întreg.
2. Tehnica legislativă și modul de formulare a normelor penale trebuie să corespundă cerințelor de accesibilitate, previzibilitate și claritate. În conformitate cu Hotărârea CC a R. Moldova asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală nr.26 din 23.11.2010: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție” [5].

O altă problemă care necesită a fi abordată în prezentul studiu ține de obiectul juridic al infracțiunii de provocare ilegală avortului.

Incrimnarea statuată la art.159 C. pen. al R. Moldova este dislocată în Capitolul II din Partea specială cu denumirea marginală de „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei”.

Utilizarea în denumirea Capitolului II din Partea specială a termenului *persoană* ne duce la concluzia că prin instituirea răspunderii penale pentru provocarea ilegală a avortului, legiuitorul protejează viața și sănătatea femeii însărcinate, și nu integritatea sau viața fătului sau a conceptului nașterii [2, p.104].

Fătul aflat în uterul femeii însărcinate nu poate avea calitatea de persoană. O asemenea soluție derivă, în primul rând, din jurisprudența CtEDO, potrivit căreia viața fătului intrauterin este indispensabil legată de viața femeii și nu poate fi considerată ca una independentă: „dacă s-ar considera că art. 2 din Convenție urmează a fi extins și la apărarea fătului intrauterin, atunci ar rezulta că întreruperea cursului sarcinii este interzisă și în cazurile în care aceasta pune în pericol și viața femeii” [14 p.104-105].

În acest sens, nu acceptăm punctul de vedere exprimat de către A. Popov, potrivit căruia, fapta deucidere intenționată a fătului care se găsește în uterul mamei la un termen de gestație mai mare de 22 de săptămâni urmează a fi calificată de fiecare dată ca infracțiune de omor [15, p.30].

Întru argumentarea acestei soluții, putem invoca inexistența în legislația penală autohtonă a unei norme de incriminare care ar stabili răspunderea penală pentru fapta de vătămare sauucidere a fătului intrauterin, după cum procedează legislațiile penale ale altor state. Astfel, în Codul penal spaniol, într-o secțiune distinctă (*De las lesiones al feto*), se incriminează fapta de leziune a fătului (art.157) săvârșită fie cu intenție, fie din culpă (pe lângă infracțiunea de avort prevăzută în art.144 și 145 și după infracțiunea de omor prevăzută în art.138-143) [13, p.120].

Prin incriminarea și modul de formulare a infracțiunii de provocare ilegală a avortului în legislația penală națională, nu s-a urmărit ocrotirea conceptului nașterii sau a fătului intrauterin, ci a femeii gravide împotriva săvârșirii faptelor orientate spre întreruperea cursului sarcinii în condiții de ilegalitate, care i-ar periclita în mod grav viața sau sănătatea. Prin urmare, în calitate de victimă a acestei infracțiuni poate figura doar femeia însărcinată, asupra căreia se exercită manopere abortive de întrerupere a cursului sarcinii. Această soluție derivă și din faptul că subiectul infracțiunii analizate poate fi o altă persoană decât femeia gravidă [4, p.98].

Prin urmare, ne solidarizăm opiniei autorilor S. Tarasov și A. Șumilov care consideră că în cazul provocării ilegale a avortului obiectul nemijlocit al infracțiunii îl formează relațiile sociale condiționate de apărarea sănătății și vieții femeii gravide [16, p.67].

În urma celor enunțate, putem concluziona că *obiectul juridic special al infracțiunii de provocare ilegală a avortului îl constituie relațiile sociale privitoare la protejarea vieții și sănătății femeii însărcinate, a căror existență și desfășurare normală este condiționată de întreruperea cursului sarcinii în condiții de siguranță prin respectarea procedurilor legale instituite.*

O altă problemă la care ținem să ne oprim este dacă perioada de gestație până la care poate fi efectuată întreruperea cursului sarcinii are vreo importanță pentru încadrarea juridică a infracțiunii descrise la art.159 C. pen.

În conformitate cu pct.37 al Regulamentului privind

efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății al R. Moldova din 12.09.2010, întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni și până la sfârșitul săptămânii a 21-a de sarcină se efectuează la indicații medicale (Anexa nr.1 la Regulament) și sociale (Anexa nr.2 la Regulament).

Astfel, în funcție de termenul de gestație, avortul ilegal se clasifică după cum urmează:

- întreruperea cursului sarcinii până la 12 săptămâni prin încălcarea condițiilor prevăzute în Secțiunea a 2-a a Regulamentului privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii, intitulată **Întreruperea voluntară a cursului sarcinii în perioada primelor 12 săptămâni de sarcină;**
- întreruperea cursului sarcinii de la 12 până la 21 de săptămâni prin încălcarea condițiilor prevăzute în Secțiunea a 3-a a Regulamentului privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii, intitulată **Întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni de sarcină;**
- întreruperea cursului sarcinii care depășește 21 de săptămâni. Întreruperea cursului sarcinii care depășește 21 de săptămâni nu este reglementată în Regulamentul sus-menționat. În legătură cu acest aspect, autoarea A. Plop susține că fapta prejudiciabilă incriminată la art.159 C. pen. manifestată în întreruperea cursului sarcinii poate să se realizeze în orice fază a gestației, până în momentul începerii procesului fiziologic al nașterii naturale. Din aceste rațiuni, orice întrerupere a cursului sarcinii cu consimțământul femeii însărcinate, realizată după săptămâna a 21-a de sarcină, chiar și în prezența indicațiilor medicale, indiferent dacă este săvârșită de către un medic obstetrician-ginecolog sau nu, va alcătui elementele componenței infracțiunii de provocare ilegală a avortului (art.159 CP RM) [7, p.74].

Acceptăm această opinie, însă cu unele rezerve. Nu poate fi absolutizată teza potrivit căreia orice întrerupere a cursului sarcinii după a 21-a săptămână constituie provocare ilegală a avortului.

După părerea noastră, pentru o individualizare legală mai echitabilă și pentru dozarea clarității textului de lege, propunem introducerea unei noi forme agravate, prin suplینirea textului de lege cu alin. (1)<sup>1</sup>, cu următoarea formulare legislativă:

(1)<sup>1</sup> Aceeași acțiune săvârșită:

a) după expirarea a 21 de săptămâni de gestație.

O altă problemă ce necesită de a fi abordată este termenul și condițiile de întrerupere a cursului sarcinii în condiții de legalitate. Astfel, instituțiile unde întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni de sarcină se efectuează doar în instituțiile medico-sanitare publice. Întreruperea voluntară a cursului sarcinii după primele 12 săptămâni și până la sfârșitul săptămânii a 21-a de sarcină se efectuează la indicații medicale și sociale.

Potrivit Anexei nr.1 al *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* sunt prevăzute indicațiile medicale pentru întreruperea voluntară a cursului sarcinii după 12 săptămâni și până la sfârșitul săptămânii 21 de sarcină:

- malformațiile fetale incompatibile cu viața/incurabile;
- stările în urma tratamentului chirurgical cu înlăturarea unui organ vital important;
- maladiile sau stările patologice care pun în pericol sănătatea și viața femeii gravide.

În continuare, este prevăzută lista exhaustivă a maladiilor sau a stărilor patologice care pot întemeia recurgerea la avortul medical [9].

Comparând prevederile *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, se poate și modalitatea normativă de comitere a provocării ilegale a avortului de la lit. c) a art. 159 C.pen., poate fi observată o coliziune a normelor de drept în sensul că normele juridice ce aparțin diferitelor ramuri de drept rezolvă în mod diferit una și aceeași situație juridică. Astfel, *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* permite întreruperea cursului sarcinii de la 12 până la 21 de săptămâni în baza indicațiilor sociale [9], pe când prevederile imperative ale art.159 C.pen. interzic asemenea manopere. Respectiv, apare întrebarea: căror prevederi urmează să dea prioritate cel care interpretează legea penală? Prevederilor *Regulamentului pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii* sau art.159 lit.c) C.pen. al R. Moldova.

Este bine știut că reieșind din ierarhizarea actelor normative Codul penal, comparativ cu *Regulamentul pentru efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, are prioritate netă de aplicare. Însă din moment ce actele normative din domeniul medicinei recunosc dreptul la avort al femeii de la 12 la 21 de săptămâni din rațiuni sociale, cât de corect ar fi ca C.pen. să interzică o asemenea intervenție.

În accepțiunea noastră, prevederile juridico-penale nu au menirea de a stabili standarde în domeniul medicinei, ci de a proteja standardele stabilite în domeniile de specialitate, precum este și știința medicală.

Totodată, precizăm că procedura de întrerupere a cursului sarcinii în condiții sociale se efectuează pe larg în instituțiile medico-sanitare publice din țară. Astfel, în urma studierii informațiilor statistice oferite de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, privind numărul de cazuri de întrerupere a cursului sarcinii după 13 săptămâni în baza indicațiilor sociale, atestăm că pe parcursul anului 2013 au fost înregistrate 59 de cazuri, 2014 – 54 de cazuri, 2015 – 34 de cazuri, 2016 – 22 de cazuri, 2017 – 26 de cazuri [12].

Prin urmare, propunem reformularea art.59 lit.c) C.pen. prin suplinirea și extinderea dispoziției incriminatorii și la avortul social. Astfel, modalitatea descrisă va avea următorul conținut normativ: *întreruperea cursului sarcinii ce depășește 12 săptămâni, în lipsa indicațiilor medicale sau sociale.*

## REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Beliș V., *Tratat de medicină legală. Volumul 2.* București: Ed. Medicală, 1995;
2. Cicala Alexandru, Gherman Marian, *Obiectul infracțiunii de provocare ilegală a avortului*, În: *iScience Modern scientific challenges and trends*, Warsaw, Poland, 2018, nr.9, p.104-117;
3. Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18.04.2002. Republicat: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.72-74/195 din 14.04.2009. Monitorul Oficial al R.Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002;
4. Cojocar R., *Studiu de drept penal și investigarea judiciară a infracțiunii de pruncucidere*. Chișinău: teză de doctor, 2007;
5. Hotărârea CC a R. Moldova asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală, nr.26 din 23.11.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.235-240;
6. Pană S., Pană S. Jr. *Dicționar de obstetrică și ginecologie*. București: Univers enciclopedic;
7. Plop A. *Influența termenului de gestație asupra încadrării faptei potrivit art.159 CP RM*. În: *Revista Națională de Drept*, nr.8, 2014;
8. Plop A., *Răspunderea penală pentru provocarea ilegală a avortului*. Teză de doctor în drept. Chișinău: 2015;
9. *Regulamentul privind efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii*, aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății cu privire la efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii în condiții de siguranță nr.647 din 21.09.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.241-246;
10. Rusu V. *Dicționar medical*. București: Ediția medicală, 2001;
11. Simic P. *Dicționar medical*. București: Ed. Medicală, 1969;
12. *Statistica întreruperii cursului sarcinii* <http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802> (vizitat 20.08.2020);
13. Todan A., *Pruncucidere. Controverse*, în *Nota redacției semnată de G.Antoniu, R.D.P. nr.3, 1999*;
14. Микеле де Сальвия. *Прецеденты европейского суда по правам человека*, Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004;
15. Попов А.Н. *Преступления против личности при смягчающих обстоятельствах*. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2001;
16. Тарасов С., Шумилов А., *Искусственное прерывание беременности (аборт). Уголовно-правовые аспекты* În: *Уголовное право*, 2004.